171

J. ANDREÆ
SUMMA SUPER
QUARTO DECRETALIUM &
S. L. ET A.
DAVENTR.
PAFFROED
C 1479

E
6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

31. 171 E6

SW. 1757
CA. 152

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

¶ Sum̄ma magiſtri Johannis Andree ſuper quarto decretaliū
Compendioſe de Sponſalibus ⁊ matrimonio Accidentia ⁊ Im
pedimenta cum allegationibus Juris perpulchre & ſufficient
declarans vna cum Repertorio decreti in fine ſuper eiſdē incipit

AD honorem ſummi regis Et Reuerendi domini
mei domini Archidyaconi Bonon̄ · qui diuinam po
tentiam ꝑmitatus de me nihilo fecit aliquid · de cõſe ·
di · ij Reuera Et ad vtilitatem mei meorū ſchola
riū ⁊ omnium in vtroqꝫ iure ſtudentium Ego Johannes Andree
ꝑuus decretorum doctor · ſummam breuiſſimã ſuper quarto libro d̄
cretalium cõpilaui ſubtilia vel noua non dicens ſed breuius antiq̄
ſcripta cõmendans ⁊ rememorãſq̄ omnia Ipſi patri domino meo
commendanda · approbanda vel reprobanda In totum vel in ꝑte
reſeruo materiam continuans hoc modo
COmpilator q͛ ſupra tractauit de hijs que ſpectant ad
ad clericos In hac quarta parte voluminis · Tractatu
rus eſt de ſacramento coniugij quod pertinet ad lay⸗
cos ¶ Ponit igitur primo Rubricã de Spon · ⁊ matrīo
nijs ¶ Premittit autem de ſponſalibus quia ſolent ſpõſalia matri⸗
monium preuenire ¶ De Spon · ergo primo videamus ¶ Et prīo
quid ſint Sponſalia ¶ Secundo vn̄ dicatur ¶ Tertio qualiter cont̄
hantur ¶ Quarto in qua etate ¶ Quinto quis ſponſaliorū effcūs
¶ Sexto An ſponſi cõpellantur ad matrimoniū contrahendum
Septimo In quibus caſibus diſſoluantur ¶ Sponſalia ꝑprie ſunt
de futuro · ⁊ dicuntur futurarū nuptiarꝫ promiſſio xxx · q · v nr̄ates
ff · e · li · i · ¶ Dicuntur autem a Spondeo es ē Erat enim mos vetei
bus ſtipulari ⁊ ſpondere ſibi vxorem vt ff · e · ty · li · ij · ¶ Cont̄hū
tur autem Spõſalia de futuro pluribus modis ¶ Primo per verba
ad hoc apta vt Ego accipiam te ⁊c̄ ĩ · e · ſi inter & de ſpon · du · c · i ·
⁊ ſi fuit arratã ab vno ¶ Secundo cum minores exprimunt conſen
ſum de preſenti · ĩ · de ſponſa · ipube · c · ul · ⁊ · e · ti · c · i · li · vi · ¶ Item
per dationem arrarum pecunie ſeu aliarum rerum · C · de ſpon · l · ar
ris ¶ Item per ſolam ſubarrationem vel annuli immiſſionem · ĩ · de ·
de ſpon · impu · c · ij · ⁊ · c · vl · ¶ Item per iuramentum · ĩ · c · ex lr̄is
Contrahuntur autem ſponſalia inter ſeptennes · inter minores autē
non ſunt ſponſalia de de ſpon · ipu · c · lr̄as ⁊ · c · ſequenti ¶ Et ideo ex
hijs non oritur publice honeſtatis iuſtitia vt ibi & Melius habetur
ĩ · e · ti · c · vnico li · vi · ¶ Sed requirit̄ ꝙ vterqꝫ ſit maior de de ſpõ ·
ipu · Ad diſſoluendum ¶ Niſi etate proximi ⁊ malitia ſupplet etatē

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'S HAGE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

& maxime cum temptarent commiſceri ī·eō·iuuenis ¶ Effect⁹
eſt qui inducunt publice honeſtatis iuſticiam impedientem ꝛ diri-
mentem matrimonium contrahendum ꝛ iam contractum ī·e·ſpon·
vt ī·plenius dicam ¶ Compelluntur ſponſi ad contrahendum ma
trimonium ſi fuerint maiores ꝛ iurauerint ī·eo·ex litteris ij in fi.
niſi deterius timeretur·quia tunc preciſe non compelluntur ī·eo·c·
requiſiſti ¶ Et ꝙ dixi compelluntur intellige in eodem ſtatu manē-
te·Nam ſi cōtraheretur cum alia·per verba de preſenti non compelle
retur vt ſtatim dicam ¶ Item compellitur quis ad matrimonium ꝓ
ter precedens delictum de eo qui dux ꝛ cet·c·i·& notatur per·g·c·
requiſiuit de ſponſalibus ¶ Si autem aliquis iurauit contrahere &
intrare religionem datur conſilium vt contrahat ꝛ ante carnalem co
pulam ingrediatur religionem ī·e·commiſſum ¶ Si autem ambo
minores ſunt pubertate maiores tamen ſeptennio ante pubertatem
neuter contrahere poteſt ¶ Et in eo caſu etiam cum alter ſit maior ꝉ
alter minor maior vel qui primo peruenit ad etatem adultam tene
tur exſpectare iuniorem & cum ipſe ad etatem adultam peruene
nerit poterit matrimonium approbare vel reprobare de deſponſati·
in pube·c·de illis niſi carnalis copula interueniſſet·vt eodem titu-
lo capit·de illis·i·niſi carnalis copula interueniſſet vt eodem ti·c·a
nobis ꝛ ij ¶ Et crederetur viro id dicenti niſi ipſa mulier per aſpec
tum corporis contrarium probaret ī·eodem ti·c·continebatur·ſi tñ
minore non exſpectato maior contraxerit tenet matrimonium·qđ
ſemper habet rumpere ſponſalia·illa que fuerant de futuro vt iā di-
cam ¶ Diſſoluuntur ſponſalia de futuro in multis caſibus ¶ Pri
mo per ingreſſum religionis & ſic in ſponſalibus de preſenti de conū
coniu·ex pubertate ¶ Secundo per ſuſceptionem ſacri ordinis x
xvij·q·ij·§·ecce·quod locum non habet in ſponſalibus de pñti ſecū
dum Io·ꝛ her·qui hoc notant xxvij·q·ij·deſponſatam ꝛ de conū
coniu·ex pte·ij·Et dixi de hoc de vo·& vo·redemp·c·i·li·vi ¶ Ter
tio cum mutuo abſoluunt ſe·s·e·c·ij·ꝛ·c·preterea ¶ Quarto cū
alter accedit ad regionē longinquam ante carnalem copulam ī·e·
de illis ¶ Quinto cū alter icurrit leprā vel aliā magnā deformitatem
corporis de coniu·lepro·c·vltimo de iure iurando quemadmodum
Deformitas tamen vel lepra non diſſoluit matrimoniū vel ſponſa-
lia de preſenti ꝑmmo tenetur ſanus infirmo debitum reddere de coiū·
lep·c·i·&·ij ¶ Sexto cum ſuperuenit conſanguinitas de eo qui
cog·ꝯſā·vx·ſue·c·veniens &·c·ex litteris ¶ Septio ſi fama hꝫ ipē
dimētū affinitatis de ꝯſang·ꝛ affi·c·ij·vꝉ etiam ꝓꝑ dictū vnius
ꝟ ſpōſalia ñ ſūt iurata ī·e·c·ptēa Octauo cū alt̄ fornicat̄ carñr·s

Sponſalia diſſoluunt in multis caſibus vt hic patz

No lepra vel corporis difformitas non dirimit matrimonium et ſponſalia de preſenti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

de iure iurādo queadmodū ¶ Nono cū fornicat̄ ſpūalit̄ xxvij·q·i·c·n̄
ſolū·c·iā ⁊·ĵ·de diuor·c·q̄liuit ¶ Decimo cū ɔtrahunt̄ ſcd'a ſpō
ſalia p verba de p̄nti·ĵ·e·ſi inter·De ſpō·du·c·ij· ¶ Imponit̄ ta-
men peītentia frangenti fidē ut ibi ¶ Per ſecunda autem ſponſalia
de futuro·nō rūpunt̄ p̄ria de futuro·ĵ·e·ſicut·Et intellige ſi eā nō
cognouit q꞉ ſi eam cognouit tūc eēt mr̄imoniū ¶ Vndecio cū minor
veniēs ad etatem adultam non vult ſeruaē qḋ fecit deſpōſā ipuberū
·c·deillis ¶ Duodecimo cum ꝓmiſit ɔtrahē infra certum tp̄s ⁊ p eū
nō ſtat q̄ min⁹ ɔtraheret Infra id tp̄s·ĵ·e·ſicut ¶ Decimotertio qn̄
ſuperueit cog̃tio ſpūalis vel legalis puta Adoptio ꝟ·Oſt·q̄ hoc no
tat De cog̃·ſpūa·c·veiens in fi·⁊ de eo·q̄ cog·conſag·vx·c·veiens
⁊·ĵ·e·ex l̄ris Hec omnia intelligo de ſpōſalibus q̄ tenēt de iuē per
hos modos habēt diſſolui ¶ Sunt tamen caſus in q̇bꝰ non tenet ma
trimonium de iuē vel etiam Sponſalia de quo dicam

Viſo de prima parte·Rubrice·ſ·de Sponſalibꝰ Videndū eſt
iam de ſcd'a pte·ſ·de Matrimonio ¶ Videamus ergo q̇d ſit
Matrimoniū Vnde dicatur Quando ⁊ A q̄ Vbi Quibꝰ verbis fuit
inſtitutū Que fuit cauſa inſtitucōis ipius mr̄imonij Quō cōtrahat̄
Et quibus verbis Que ⁊ Quot ſūt ipedimenta mr̄imonij Qui im-
pediuntur ad mr̄imoniū ipediendū Que ⁊ q̇t ſunt bona mr̄imonij
¶ Matrimoniū ē coniūctio maris ⁊ feīe indiuiduā uite conſuetu
dinem retinens xxvij·q·ij·§·i· ¶ Diuini ⁊ humani iuris com-
municatio·ff·de ri·nup·l·i ¶ Dicitur autem matrimonium a ma
tre quia plura onera mater in matrimonio ſubit Nam ante partum
grauida eſt ⁊ oneroſā In partu doloroſā Poſt partum laborioſā in
lactando de conuer·in ſide·c·fi· ¶ Conſtitutum fuit matrimonium a
domino noſtro In paradiſō Poſt peccatum ¶ Et per iſta verba ab
ore ꝓphetico dicta Hoc nunc os ex oſſibꝰ meis ⁊ caro de carne mea
propter hoc relinquet homo patrem ⁊ matrem ⁊ adherebit vxori
ſue·c·debitum de bigā·et·c·gaudemus de diuorti· ¶ Alij dicunt
⁊ hoc tenet Bernar·de fri·et male·c·vlti·q̄ per iſta verba Creſci-
te ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram Sȝ primum eſt verius quia il
la verba illata fuerunt Noe ⁊ filijs iam vxoratis pridem ⁊ de hoc no
tatur per Johannem xxvij·q·i·i ſumma ¶ Cauſā conſtitutiōis eē an
te peccatum fuit·proles ¶ Poſt peccatum·vitatio fornicationis·
xxxij·q·ij·is itaqȝ ¶ Contrahitur matrimonium per conſenſuȝ pū
berum coniūgendorum xxvij·q·ij·Sufficiat Non per conſenſuȝ pa
rentum Licet honeſte faciat filius vocando patrem ⁊ faciendo volun
tatem ſui patris De ſpon·impu·c·i·⁊·e·tp·vnico·c·li·vi ¶ Nec
per conſenſum dominorum ¶ Vnde cōtrahunt Serui dominis ſuis

inuitis de coniuga. ſer . c̄ . i . ¶ Non minus tamen̄ eis impenderitur
obſequia vt ibi dicitur ¶ Hinc etiam vides ꝙ vir repetit vxorem
ſuam etiam a proprio patre . & compellitur ille pater per cenſuram
eccleſiaſticam ipſam reſtituere uiro . j̄ . e . nou tſt nobis ¶ Et ſi de
ſit conſenſu ex altera parte . non eſt matrimonium . j̄ . e . tua ¶ Nec
ſollemnitates ſunt de ſubſtantia matrimonij j̄ . e . c . i . ¶ Verba ſūt
tamen neceſſaria quo ad eccleſiam . j̄ . e . tue ¶ Et hoc in hijs q̄ lo-
qui poſſunt . ſecus in hijs qui loqui non poſſunt j̄ . e . cum Apud
Sed ſi verba a contrahentibus prolata ſint ob ſciētia recurrit ad
eorum intelligentiam j̄ . e . c . ex litteris ¶ Puberes autē intelligo
In pubeſcentia hominum qui generare iam poſſunt de deſponſa . i pu .
c . iij . ¶ Q pubertas communiter ſolet obuenire in maſculo in xiiij ā
no In femina in duodecimo anno ¶ Si tamen ſint puberes . licet
ac etate minores tenet matrimonium Infra de deſpon . impu . c . de il-
lis ¶ Nec eſt honeſtum Impuberes coniungi niſi pro bono pacis .
e . tp . c . ij . ¶ Contrahi ſic debent matrimonia publice ꝛ non clam
deſtine vt non deſit probatio Nam qui matrimonium contractum
fuiſſe dixit debet hoc probare ſi alter id negat . ſed ſi vterqꝫ confite-
tur ſufficit . ſi alia cauſa non impedit j̄ . de clandeſti . deſpon . c . i . & .
ij . ¶ Debent fieri bannia in eccleſia vt qui ſciunt impedimenta i
fra certum opponant illa ¶ Et tunc licet poſtea appareat impedi-
mentum ſoboles ante diuortium concepta eſt legittima qui filij ſūt
legittimi cum inter & . c . Per latum ꝛ . c . peruenit ¶ Et ſi poſt ter
minum datum veniant accuſatores non audientur niſi habeant iuſ
tam ignorantiam Infra qui ma . accu . poſſunt . c . ſi . Si autem clam
deſtine contrahatur & poſtea appareat impedimentum ſoboles erit
illegittima eodem titulo referente ¶ Sed ſi matrimonium ipſum
clandeſtine fuerit contractum ꝛ poſtea publicatum filij ſunt legit
timi licet appareat impedimentum . c . quod nobis ¶ Eodem mō ē
illegittimata proles ſi ambo parentes ſciunt inter ſe fore impedim
tum ꝛ publice contrahant . ſecus ſi alter ignoret . eō tp . ex tenore .
¶ Et ſacerdos illicitas coniunctiones prohibere debet nec eis inter
eſſe Et vt impediatur legittima coniunctio nullus debet malitioſē
īpedimētū opponē! Hec oia hēs declarata . j̄ . de clādeſti . dſpō . c . ſi
Item multa ſunt que īpediūt matrimonium cōtrahendū ꝫ nō diri-
munt iam contractum que notātur p . g . in . c . ij de pe . ꝛ remiſ . ꝛ no
tant in hijs verſib ¶ Inceſtus . raptus ſponſe . vel mors mulieris
¶ Suſceptus proprie ſobolis . mors preſbiteralis
Vel ſi peniteat ſolempniter . aut monialem
Accipiat . prohibet hec coniugio ſociandum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Cm quo ɔhit' matrimoniu

De xiiij impedimenta matrimonii dirimentia q patent d iste vsib9

Cōtrahitur matrimoniū per verba ad hoc apta ꝭ· ſi inter de ſpō·
ſo·c· ij·dicendo Accipio te in meam ⁊c̃ Item Idem ſi dico tibi pro
mitto quod ab hac hora inpoſterum habebo te ꝑ legitima vxore mea
⁊ econuerſo vt· ꝭ·e· experte Quodecim vel potius xiiij·ſunt impe
dimēta que dirimunt etiam matrimonium Notata his verſibꝰ
Error· conditio· votum· cognatio· crimen·
Cultus· diſparitas ·vis· ordo· ligamen· honeſtas·
Si ſis affinis ·ſi forte coire nequibis·
Hec facienda vetant ·connubia facta retractant
De ſingulis per ordinem videamus Et primo de Errore Scien
dum eſt quod error perſone ſaltem ex ſui natura non ex conſtitutio
ne eccleſie habet matrimonium dirimere Errare enim eſt vnum ꝓ
alio putare xxij· q· ij· in quibus Et error eſt contrarius conſenſui
·ff· de iur̄ď· ō· iu· niſi per errorem Cum ergo matrimoniuꝫ contrahi
tur ſolo conſenſu ut· ꝭ·e· cum locum ⁊ vbi Error ibi non eſt conſē
ſus ut dictum eſt ergo nec matrimonium Sciendum eſt tamen
ꝙ quadruplex eſt error ſcꝫ perſone conditionis fortune ⁊ qualita
tis Perſone habet dirimere vt ſi credam contrahere cum Berta ⁊
contraham cum Aley de Conditionis etiam dirimit vt ſi liber cōtra
hat cuꝫ ſerua credēs eā eſſe liberam niſi poſtquam ſciuit conſenſerit ī
matrimonio verbo vel facto ob hanc poſt ſeperationem licitum ē
vterqꝫ contrahere Et hoc habetur· ꝭ· ď· coiu· ſeruo c· ij· in ſi· Liberuꝫ
autem dico qui ex libera matere natꝰ eſt · ꝭ· ď· na· ex· li· vē· c· vnico
Et defēdi debet ab eccleſia in libertate vt ibi De cōſuetudine tamē
poſſet induci quod filius ſequatur patrem ď ɔiu· ſer· c· ij· Error
fortune ⁊ qualitatis iſti non dirimunt vt ſi crederem contrahere cū
virgine vel diuite ⁊ contraham cum corrupta vel paupere xix· q·
ij· §· i· et dic vt ibi Antiqui tamen omnes hoc quod dixi de Erro
re conditionis ſuper hoc verbo conditio notant quod ſequitur ī ver
ſu Sed magis placꝫ hos omnes errores concludi ſuper hoc verbo
Error Illud autem verbū conditio exponitur vt ſtatim ſequitur
Conditio Si conditio licita appoſita fuerit ī matrimonia li· contrac
tu niſi ſeruetur non eſt matrimonium niſi ab ea fuerit receſſuꝫ vel ꝑ
ſub ſequentem conſenſum de preſenti vel per carnalem copulam ꝭ· ď·
condi· app· c· de illis ⁊ c· ſuper eo· ⁊ c· per tuas
Impoſſibiles autem vel illicite condiciones q̃ꝫuis nō ſunt contra natu
rā matrimonij habentur pro nō adiectis e· tp· c· i· ⁊ c· ſi· Si autē
ſint cōtra naturā matrimonij vitiant cōtractum e· tp· c· ſi· Votū ſolē
ne dirimit matrimoniū Simplex impedit añ cōtractū· ꝭ· qui cle· uel
c· iij et ſequēti· Dicitur autē Solēne votū eē efficax ad dirimēdū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Cognatio triplex { Spiritualis Carnalis legalis

matrimonium vel per ſuſceptionem ſacri ordis vel per profeſſionez
expreſſam vel tacite factaz alicui de religioīb9 approbatis p ſedē ap.
ī. de vo. & vo. red. . c. vnico li. vi ¶ Cognatio que triplex eſt ſcilicet
Spūalis Carnalis . & legalis. ¶ Primo autem tamq̄z de digni
ori videdū xxx. q. iiij. c. i. a. ij. Eſt autem cognatio ſpūal Attinē
tia pueniēs ex ſacramenti datioē vel ad id detentioē ¶ Et eſt ſcien
dum q̄ ſi ɔpater contrahit cum cōmatre dirimit' mrīmonium. ī. de
ɔgna. ſpi. c. martinus a. c. veniens ¶ Et hoc eſt verum qn̄ cōpaterni
tas p̄ceſſit matrimoniū vt ibi Si āt eſt ſubſecuta. ſiue ſcienter ſiue
ignoranter non ſepararet' matrimoniū ī. c. ſi vir ¶ Imponit' tamē
peitentia id dolo facienti e. ti. c. cōtracto in ſi. ¶ Et ſcias q̄ ſi alter ɔ
iugum matrimonio conſūmato leuet puerum de ſacro fonte. āb9 ſiūt
ɔpatres parentibus pueri. e. tp. c. martinus ¶ Si autem filius alte
rius tantum. leuatur de ſacro fonte. non propter hoc alter cuius nō
erat filius fit cōpater leuantis ¶ Item ſi poſt ɔpaternitatem tecuz con
tractam contraxi cum vxore mea vel poſt matrimonium contractū
cōſūmaui. q2 vxor p̄dicta non efficitur tibi cōmater q2 per vnionē
carnis ſubſequentem non tranſitur in vnionem ſpūs p̄cedentis xxx.
q. iij. alias & . q. v. poſt obitum & notatur in ſumma de hoc in pre
dicta decre. martinus ¶ Et quod dixi de compaternitate quod di
rimit intelligo poſt baptiſmum vel confirmationem in fronte ¶ Com
paternitas autem cōtracta per cathecíſmum impedit. ſ3 non dirimit
e. tp. contracto a. c. ij. li. vi ¶ Per alia vero ſacmenta non contra
bitur cōpaternitas ipediens vel dirimens matrimonium. e. tp. c. ſi
li. vi. ¶ Et ſicut compatres contrahere non poſſunt ſic nec filij duo
rum compatrum. per quorum vtrumq̄z vel alterū deuentum ē ad cō
paternitatem Et ſcientes inter tales matrimoniū contrahi. tenent'
illud ecc̄e nuntiare ī. e. tūa ¶ Et ſi contraxerint tales dirimitur ma
trimonium. e. tp. c. i. a. c. ſuper eo & qui ſi. ſunt leg. c. i ¶ Si aūt
per neutrum eorum deuentum eſt ad cōpaternitatem non dirimitur
niſi ec̄t conſuetudo in contrariū cui ſtatur. e. tp. c. ſuper eo Et ſci
as q̄ ſicut compaternitas contrahitur inter leuantem & leuatum &
eius parentes . ſic inter baptiſantem a baptiſatū & parentes ſuos
ī. e. tp. c. i. li. vi. ¶ Vnde viginti ſunt caſus in quibus Cognatio
ſpiritualis impedit a dirimit matrimoniū ſcz Inter baptiſatum &
leuantem. a filios leuantis. Inter baptiſatum & vxorem leuantis
prius ab eo cognitam. a parentes baptiſati a coniugem leuantis p̄
us cognitam ab eo. a inter leuantem a parentes leuati ¶ Compa
ternitas eſt inter baptiſantem a baptiſatum Inter baptizatum &
filios baptizantis Int' baptizatū a vxorē baptizātis p9 ab eo ɔgitā

¶ Inter baptizantem & parentes baptizati Similiter inter confirmantem & leuantem confirmatum Et filios leuantis confirmatum et vxorem leuantis ab eo prius cognitam Parentes confirmati & coniugem leuantis prius ab eo congnitam Leuantem & parentes confirmati Sil'it' ē copateritas inter ɔfirmatū confirmātem Confirmatum & filios confirmantis Confirmatum & vxroem confirmantis prius ab eo congnitam. Confirmantes & parentes confirmati Et p parentes ſupradictos intelligas patrem & matrem hoc probatūr e. ty. c. martinūs & c. vltimo. ꝛ e. tytulo. c. i. li. vi ¶ Et ſcias licet vnus ſolus leuare debeat in baptiſmo vl' in confirmatione ſi tamen plures leuent contrahitur cognatio e. ty. c. vlti. li vi. non tamen inter leuantes vt ibi per cardinalem notatur Congnatio legalis que eſt proximitas per adoptionem prouemens. tres habet prohibitiones vnam temperalē & duas perpetuas Temporalis eſt quia frater carnalis non contrahit cūm ſorore adoptiua durāte adoptione ea vero finita puta per emancipationem b'n contrahit de cong̃. le. c. vnico Alia eſt perpetua inter adoptatum & adoptantem & ſoluta adopcione. ff. de ritu nup. l. adoptiuus Tercia eſt perpetua inter adoptantem & vxorem adoptati ꝛ adoptatum ꝛ vxorem adoptātis ff. de ritu nup. l. adopta. ¶ Congnatio carnalis In quarto gradu conſanguinitatis vel affitatis vl' aitoris dirimit matrimōim de conſan. ꝛ affini. c. non debet Sufficit tamen quod vnus cōtrahēcium excedat quartum gradium licet alter ſit in quarto vel in aterio ri e. ty. vir qui. & hoc de iure & c. quod dilecto Si tamen diſpenſaretur puta cum anglias quod poſſent contrahere in quarto gradu requirētur quod vterq; diſtaret a ſtipite in quarto gradu maxime ubi conſuetudo hoc approbat e. ty. dilexi. Et quod dixi diſpēſari intellige per papam q: inferior non poſſet ē. ty. quia circa Et ſi obtineatur diſpenſatio in matrimonio contracto minus expreſſa falſa cauſa non valet niſi poſtea per eundem tolleretur vt ibi. ¶ Si tamē Infideles coniungantur ſecundum legem ſuam in gradu per eccleſiam prohibito non ſeperatur poſt baptiſmum e. ty. de infidelib9 & de diuor. gaudemus in p'n ¶ Et filij eorum legittimi ſunt. j̃. qui fi. ſunt legittimi c. fi. ¶ Crimen inceſtus impedit matrimonium. ſed non dirimit. j̃. de. e. qui congno. conſan. vx. ſue. c. tranſmiſſe Item machinatio in mortem coniugis cum ſecuto effectu de diuor. c. i. Idem in alijs criminibus xxxiij. q. ij. §. licet quamquā al'. §. de penitentibus de pē. ꝛ r̃. c. ij.

¶ Homicidium autem carnale non impedit matrimonium. j̃. de. diuor. c. i. ¶ Crimen autem nunquam habet dirimere niſi in tribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

caſibus ·ſ· quando quis adulter dedit fidē adultere · viuente vxōre le
gitima · ī · de eo q̄ dux · in ma · q̄ȝ pol · per adul · c · iiȷ · alias nō fuiſſȝ
proprie adulteriū · cū ſecūda ſi nō tenuiſſet matrimoniuȝ · cū prima
¶ Secūdo tamē de facto contrahit · cuȝ altera viuēte prima · e · ty ·
cum haberet ¶ Tercio cum alter eorū machinatus ē in mortem de
functi · e · ty · c · ſi · et habet exēpluȝ quatuor caſuū · ſ · de conū · infi · lau
dabilem ¶ In hiȷs caſibus dirimit matrimoniū · ſ · per adulterium
xxxi · q · i · per totum · et de eo qui dux · in ma · per totum · ¶ Et in
tellige hoc etiā ſi pͥma vxor ſeparata ē a viro · quo ad tho · i · e · ty · ex
tua · ¶ In ſecūdo caſu qn̄ cōtraxit de facto cum altera hoc ignorā
te mortua prima compellitur adherere ſibi ſi ipſa vult iposita ſibi
de delicto penitentia competenti · c · propoſitum et · c · veniens ¶ Et
in tercio caſu poteſt dici · qꝫ ſufficit machinacio homicidiȷ cum effcū
ē ſine adulterio · quod videtur per decre · de conū · infide · c · i · et de di
uor · c · i ¶ Et facit quod no · her · de eo qui duxit in ma · c · i · ¶ Cul
tus diſparitas vt ſi criſtianus contrahat cum iudea · ſarracena vel
pagana · xxviiȷ · q · i · caue et · c · ſe · Et hec diſparitas ſi eſt ſuperue
niens matrimonium ipſum habet dirimere in caſu · ſ · cuȝ alter ex cō
iugibus infidelibus cōuertit ad fidem altera nolente · ſibi cohabita
re vel non ſine contumelia creatoris · vel vt euȝ pertrahat ad mortа
le peccatum · qꝫ tunc poterit conuerſus cum alia contrahere alias nō
¶ Et ſi anteq̄ȝ pp predictas cauſas contrahat · que i fidelitate rmā
ſit cō uertatūr cōpellitur Primo cōuerſus recipere illum · i · de diuor ·
c · q̄ȝto et · c · gaudemus ¶ Secus tamen de fidelibus coniugibus al
ter tranſit in hereſim · quia matrimonium fidelium verum eſt et ratū
In fidelium autē verum eſt ſed non ratum · quia in predictis caſibꝰ
ſoluūtur · vt ibi

¶ Qui ergo remanſit in fide contrahere non poteſt Alias ſepe ſimula
ret hereſim alter coniugum vt matrimonium ſepararetur Inde eſt
qꝫ quandocunqȝ redeat ille ad fidem recuperabit vxorem niſi eſſet ab
eo per iudicium eccleſie ſeparata quo ad thorum · et illa velit religi
onē igredi · s · de cōuer · cōiu · c · ſi · c · de diuor · c · de illa ꝛ · c · ī · q̄ȝto i ſi

¶ Et ſcias qꝫ pagani qui ſc̄ʒ ſuam legem cūm pluribūs vxoribus
contrahabent conuertantūr ad fidem ſolam primam habebunt Idem
ſi repudeō dato prime coniunxerint cum ſc̄a · quia ſolam primam re
pudiatā habebunt
¶ Si repudiata illa contraxerit cūm alio non poterit ſibi fornicationē
obicere ſecus ſi aliquis fuerīt fornicata · c · gaudemus de diuor · in
fine ·

¶ Vis que ex natura ſua habet matrimonium dirimere cum enim ſo
lo conſenſu contrahitur & ubi eſt vis ibi nō eſt conſenſus · ĩ · e · cum
locum · ergo · nec matrimonium erit Eadem ratio eſt in furioſo qđ
conſentire non poteſt dum in furore laborat · Jdeo nec poteſt matri
monium cōtrahere · ĩ · e · dilectus Hinc eſt quod pena non interue
nit in matrimonio quia debent ſponſalia eſſe libera ĩ · e · gemma In
de eſt quod ſecure a honeſte debet morari illa de cuius matrimonio
queritur vt in dicto c · cum locum Diſtingue tamen inter vim &
vim ĩ · eodem de muliere & de bap · maiores Si enim tales ſit violē
tia & metus qui poteſt cadere in conſtantem virum ſiue fuerit maior
ſiue minor ille cui infertur non eſt matrimonium ĩ · đ deſpon · impu ·
de illis ij · & c · ex li · & c · veniens · ĩ · e · Etiam ſi culpa ſua inciderit
in metum ut ibi Et hoc eſt verum niſi poſtea conſenſerit tacite vel
expreſſe ĩ · e · ad id quod · & c · de illis Et niſi conſenſerit ſemel tam̄
in carnalem copulam qui ma · accu · poſ · c · inſuper ¶ Si autem talis
uis vel metus qui non caderet in conſtantem virum · verum eſt ma
trimonium ĩ · e conſultatori Et probatur hoc ĩ · đ eoqui · d · in ma ·
quam pol · ac̄ · c · ij ·

¶ Ordo ſcz · ſacer quia ordo impedit a dirimit matromonium ĩ · qui ·
cle vł vo · c · i · a ij · Minores autem non xxxij · di · ſeriatim

¶ Ligamen ſcz · cuz alligatus vxori contrahat cuz ſecunda · non tenz
matrimonium a hoc eſt verum ſi ſit de preſenti Primum quod non
rumpitur per ſecundum etiam de preſenti cum carnali copula · ĩ · e ·
ſi inter · de ſpō · du · per totum · Nec in hoc valet contraria conſuetudo
e · ty · c · ſi · ſicut · nec · in matrimonio in gradu probibito contracto ·
de conſang · & affi · non debet Et ei qui ſic contrahit cum alia deſpon
ſata per verba de preſenti grauis penitentia inponitur ĩ · de ſpon · du
c · ij · Siue per verba de futuro carnali copula ſubſecuta poſtmoduz
quia ſic eſt matrimonium · ĩ · e · is qui · Secus ſi fuerit ſolus cona
tus ſine carnali copula · ĩ · e · c · ſi · Ligamen tamen ſponſaliorum de
futuro non dirimit ſequentes matrimonium vt ſatis dixi Jllud au
tem ligamen ſtatim mortuo reliquo coniugum ſublatum eſt

¶ Vnde ſi mulier mortuo viro nubat matrimonium eſt Nec in currit
legalem infamiam de ſecūdis nup · c · penul · a vlti · Si tamen vir eſt
abſēs · non debet mulier contrahere niſi primo certificata fuerit de
morte mariti · ĩ · e · Jn preſētia · a de ſecundis nup · c · ij · Si contrax
erit debitum reddat ſed non exigat Et ſi poſtea conſtaret de vita
primi mariti ſtatim relicto ſecundo redeat ad primum vt ibi a xxx
iij · q · ij · cum per bellicam

¶ Secundas autem nuptias contrahere non eſt peccatum Nam deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

ſeptem non dampnauit vt xxxi · q · i · ꝙ ſi dormierit ¶ Et ſic contra
hentes non ſunt benedicendi cum ſemel benedicti fuerint · non dꝫ
benedictio iterari · ꝫ · de ij · nup · c · i · et · ij ·
Et qui eos benedixerit eſt ab officio ſuſpenſus · vt ibi habetur
Honeſtas id eſt publice honeſtatis iuſticia dirimit matrimoniuꝫ
ꝫ · e · ſponſam et de deſpon · in puberuꝫ · c · litteras ⁊ · c · acceſſit · ⁊ c · du
o pueri · ꝫ · q · ſi · ſunt ve · ſ · referente
Iſta autem honeſtas eſt ꝙ ſponſa etiam de futuro aliquem de con
ſāguinitate ſponſi non accipiat · nec econuerſo vt ibi ·
Et inſurgit iſta puplice honeſtatis iuſticia ex ſpōſalibus · que etiaꝫ
ſunt nulla coutracta inter conſanguineos · ꝫ · e · ad audientiam
Et hoc eſt verum dum ſponſalia non ſunt nulla ratione defectus cō
cenſus puta cōtracta inter minores ſeptennio · et ſint pura quod to
tum probatur · ꝫ · e · c · vnico · li · vi · ¶ Dirimit autem iſta honeſtas
matrimonium ſequens nō precedens · vt ibi Hodie autem remo
ta eſt quedam publicata honeſtas que habebatur · oliꝫ ꝙ proles ſu
ſcepta ex ſecundis nupcijs non copularetur cognationi viri prioris
vt · ꝫ · de conſa · et affi non debet
¶ Si ſis Affinis ¶ Affinitas eſt que perſonarum proximitas pro
ueniens ex coptu Et habet hodie prohibitionem In primo genere
tantū vñ in ſcdo ⁊ tertio olim nō contrahebatꝰ genere Sed hodie
licite ꝫ · de conſāg · ⁊ affi · non dꝫ Extenditur autem huiuſmodi ꝓ
hibicio vſqꝫ ad quartum gradum et non vltra · vt ibi
Diſpenſauit tamen papa de diuoꝛ · c · vlt · In primo gradu affinita
tis · vt de nouo conuerſi · qui ſecundum legeꝫ veterem contraxerūt
cum relictis fratrum · et de nouo prolem fratris ſuſtentarēt non ſe
parentur · vlterius ammodo ſic non contrahunt
Et eſt ſciendum ꝙ conſanguinei viri non ſunt · Affines conſangui
neis vxoris nec econuerſo · ſed ſolus vir eſt affinis cōſāguineis vx
oris ſue · et ſola vxoꝛ affinis conſanguineis ipſius viri · Vnde pater
meus et frater bene contrahunt cum conſanguineis vxoris mee · ꝫ
de conſan · et affi · c · quod ſuper hijs
¶ Abſtinere ergo debet vir a conſanguineis vxōris ſue ſicut a propꝛ
is · vt · e · ty · c · i · ¶ Et hoc intellige de affinitate que precedit matri
monium vel ſponſalia de preſenti · ꝫ · de eo qui cōgno · conſan · vxo ·
ſue · c · i · ⁊ · c diſcretionem ⁊ · c · tue fraternitatis ⁊ · c · ult · Induci
tamen debēt tales coniuges ad continentiam ſi poſſint ¶ Et in ceſtu
oſus non exiget debitum · ſed reddet · e · ty · c · tranſmiſſe · et in dicto ·
capitulo tue Et contrahitur affinitas etiam per inceſtuoſum co
tum · vt ibi ⁊ capitulo diſcretionem · ¶ Nec ſepatur matrimonium

ad dictum vnius qui aſſcribit affinitatē matrimoniū pceſſiſſe · e ·
ty · de illo ¶ Nec ad confeſſionem coniugum tantum etiam cum ru-
more eo · ty · ſuper eo ¶ In iuditio tamē anime monetur ut ab il
la putatiua vxore abſtineat eo · ty · c · veniens ij ¶ Impeditur ta
men propter hoc contrahendum eo · ty · preterea ij · monendo non phi
bendo ī · eo · cum in tua · ſponſalia tamen de futuro ſoluit ſeu rumpit
affinitas ſuperueniens vt ſuperius dixi ¶ Si forte copre nequib
¶ Et ſcire debes ꝙ frigiditas perpetua vel ſiccitas in uiro vel ar
tatio in muliere dirimit ipſum matrim onium ſi probari poteſt ī ·
de frigi · et male · c · iij · et iiij · ¶ Poſſunt enim tales adinuicem ma-
nere quamuis non vt vir et vxor ſꝫ vt frater et ſoror eodem ti · c · iij ·
et quinto ¶ Si autem aliqua ſigna frigiditatis non appareant tūc
ſimul cohabitent per triennium · tunc demum ſi cum ſeptima manu
propinquorum iurauerūt ſe ſimul data opera commiſceri non po-
tuiſſe debent ſeparari · et qui non erat frigidus poteſt licite contrahere
& qui dicebatur · frigidus ſi cum altera contraxerit reſtaurabuntur
priora coniugia eo · ti · laudabilem ¶ Idem de maleſitiato · quo ad
qꝫ cohabitationem et iuuamenta eodem titi · c · vltimo ¶ Sed in hoc
differunt quia eo modo ſoluto matrimonio vterqꝫ contrahit cū alia
poteſt eſſe perpetuum maleſitium cum vna & non cum alia xxxiij
queſtione · i · ſi per ſortiaris ¶ Et nota ꝙ ſi per artationem mulieris
ſeperetur matrimonium & poſtea abſqꝫ graui periculo reddatur
apta uiro cum appareat eccleſiam deceptam fuiſſe reſtaurabit ma
trimonium eo · ti · c · fraternitatis ¶ In hijs ergo xij · caſibus vel vl
terius xiij quos dixi impeditur matrimonium & dirimitur ¶ Sūt
tamen aliqui caſus qui impediunt ſed non dirimunt ſicut tēmpꝰ fe
riarum · de quo xxxiij · q · iiij · nō debet ij et ſupiꝰ dicit fer · c · plē
Et interdictum eccleſie ī · de ma · cōt · c · cōt · etc per totum ¶ Impo
nitur tamen penitēntia illud frangenti vt ibi · propter fornicationem
ſpūalem vel carnalem bene ſeparatur matrimonium quo ad thorum
manent tamen coniuges ſeparate · ī · de diuorcijs c · ij · ¶ Sꝫ prop
ter aliud crimen nec vir vxorem · nec vxor uirum dimittere poteſt
vt ibi Et nota ꝙ Adulterium notoriū obſtat petenti reſtitutio eꝫ
ſed ſi vterqꝫ adulteratus eſt · fit recompenſatio Infra de diuortijs c ·
ſignificaſti ¶ Etiam ſi poſt ſeparationem propter alterius forni
cationem factam alter fornicetur eodem titulo ex litteris
¶ Alia ſunt que impediūt & dirimunt de quibus in · c · cum haberet ·
de eo · qui dux · in matrimoniū q̄ꝫ ꝑꝑ ¶ Qui matrimonium ac
uſant ¶ De hijs qui matrimoniū accuſare poſſunt ſunt
parentes & conſanguinei · tamen antequam predictis impedimen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

matrimoniũ impediatur legittimi debẽt eẽ accuſatores ⁊ teſtes ¶ Vñ
repellũtur hi qui propter turpem queſtũ· matrimonium accuſant· ĩ
q̃ ma· acc· poſ· c· ſignante ¶ Et in cauſa mr̃imõiali contra contumacez
ꝓceditur lite non conteſtata· ad receptionem teſtium ⁊ diffinitiuã
ſententiam· ĩ· q̃ ma· acc· poſ· c· ij· & · q̃· ſi· ſũt leg· per venerabilem
Abſens autem per litteras matrimonium accuſare non poteſt vel
contra ipſum teſtificari ĩ· q̃ ma· accu· poſ· c· ij· ¶ Et ad probanduz
conſanguinitatem vel affinitatem admittuntur parentes ⁊ conſãg-
uinei potius quã alij qꝛ preſumuntur melius ſcire ſuam genealogi
am· e· tp· c· videtur ¶ Et parentibus non accuſantibus fama tamẽ
deferente poteſt Epiſcopus ipedimentum perquirere & ſi ipedimẽ
ta repperit poterit matrimonium ſeparare· ĩ· de diuoꝛ· c· porro ¶ Ab
ſqꝫ tamen iuditio eccleſiaſtico coniunx non poteſt dimittere coniu-
gem etiam ſi parentela ſit notoria vt ibi & ſi dimiſerit ſtatim fiet
reſtõ ¶ Que & quot ſunt bona matrimonij ¶ Et quibus modis
perditur donatio propter nuptias ex parte uiri ⁊ dos ex parte mu
lieris videamus ¶ Bona matrimonij ſunt tria Fides ¶ Proles ⁊
Sacramentum ¶ Fides quia nullum adulterium ũt dixi ſuperius
¶ Sacramentũ m quia nullum diuortiũ / Proles q̃ per coniuges vi
tari non debet xxvij· q· ij· omnẽ itaqꝫ· ĩ· de con· appo· c· x lti· ¶ Si
peccetur in primum bonum fit diuortium vel ſeparatio Propt' adul
riũ perdit vxoꝛ dotem ſuam niſi fuerit reconſiliata viro ſuo Et vir
propter adulterium perdit donationem ſuam· niſi ipſe reconſilietur
vxori ſue de donacione inter vi· & vx· c· plerumqꝫ ¶ Si propter ali
ud impedimẽtum puta cõſanguinitatem vel affinitatem mr̃imonij
ſeparetur & coniuges ignoranter contraxerunt · tunc mlier dotem
ſuam recupat ⁊ vir donationem ꝓpter nuptias · e· c· i· & · ij· ¶ Si
ſcienter perdit alter quod alteri dedit ⁊ applicatur fiſco· niſi per bo
num pacis aliud ſtatuatur· ſ· ꝙ vterqꝫ recuperet quod dedit ut · e·
tp· c· ⁊ ſi nccẽ ¶ Nota cui cõmittitur cauſa matrimõial' de cauſa dot'
cognoſcere põt ptẽ ꝯpellere ad dotem reſtituendã· e· tp· de pruden
tia ¶ Et cauſa matrimoialis ſolũ cõmittenda eſt habentibꝰ poteſta
tem iudicandi· ⁊ ſcientiã de conſangui· & affi· c· i· in fi· ¶ Et licet
multus fauoꝛ mulieribus debeatur in dotibus & donationibus ꝓpt'
nuptias· non tamen tantus ꝙ propter hec alij grauentur ¶ Vn-
de is cui data eſt res poſſidenda ad tempus vel ſub conditione reuo
catiua eam vxori cõncedendo in donationem propter nuptias Pac
tio de ipſa lucranda vel plus iuris transfert in ipſam quam ipſe habe
at· niſi ille ad quem pertinet illa res· conſentiat eo· tp· c· nup ¶ Et
proprie vxoꝛ dat dotem viro · ⁊ uir donationem propter nuptias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

mulieri vt ibi in ſi· ¶ Et ſcias ꝙ qui vergit ad inopiam male vten
do re ſua · debet de dote cautionem dare ſi ſit diues · ita ꝙ eā preſtare
poſſet ſecus ſi ſit pauper · e · ti · c · per vr̄as ¶ Et eſt ſciendum ꝙ do-
natio facta inter uirū & vxorem ex qua alter eſt locupletior · & al-
ter pauperior non tenet niſi confirmetur morte donacionis a reuo
catur premoriēte donatario euaneſcit etiam ſi aliquis tacite vel ex
preſſe reuocetur ¶ Soluto matrimonio dos ad mulierem · a donacō
propter nuptias ad virum r̄dit · niſi de conſuetudine vel pacto · qđ
equiualet ſecus induceretur · e · ti · c · vlti · De tertio auteꝫ bono ſcias
quod eſt proles ꝙ in tantum eſt fauorabile ipſum matrimoniū qđ
legittimat filium precedentem · ī · q̄ ſi · ſunt le · c · i · ¶ Hoc eſt verum
ſi tempore conceptionis ipſius vterqꝫ erat ſolutus ita ꝙ tūc poterat
eſſe matrimonium inter eos · c · ti · c · tanta · alius ſecus · e · ti · c · i · ¶ Et
tales filij legittimati dicuntur ſicut illegittimi quos papa legitiat
quod poteſt quo ad temporalia a ſpūalia preſertim cuꝫ vtramqꝫ ob
tinet poteſtatem · e · ty · per venerabilem ¶ Scias tamen ꝙ licet ali-
qua putaretur concubina ſi probaretur vxor proles inde ſuſcepta
eſt legittima · e · ty · per tuas ¶ Et ſi agatur de hereditate & obici
atur de illegittimitate · tractabitur iſta cauſā coram iudice · eccleſiaſ
tico eo · ti · lator a · c · cauſamqꝫ ij ¶ Si parentes negent aliquem eē
filium ſuum ſtatur verbis eorum · niſi contrarium probetur · eo · ty ·
tranſmiſſe ¶ Vltimo ſciendum ꝙ edictum de ſponſalibus & ma
trimonijs eſt prohibitorium · hinc eſt ꝙ quilibet contrahere poteſt
qui expreſſe non ꝓhibetur ī · e · ti · cum apud ¶ Et contrahere cuꝫ
meretrice que vult deſinere meretricari opus eſt pietatis xxxij · q · i ·
c · non eſt a ī · eo · Inter operā ¶ Hec breuiter pro ſumma quarti
libri ſuffitiant Nec erit in ipſo reperire caſum directum ſeu caſum ·
Hac ſumma non comprehenſum duobus exceptis que ad materiaꝫ
non faciunt ſcilicet de condi · app · in ma · vel al' · contrac · c · cum ſit ꝓp
rium & · c · verum · faciunt enim ad ſecundam partem Reipublice a
non ad ꝓpoſitum Et ꝙ dicant vide per te

¶ Expliat Summa quedam Johannis Andree
quarti decretalium deo gratias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

QVod matrimonium eſt duplex Carnale ⁊ Spirituale
xxvij·q·ij·cum ſocietas
Qꝫ matrimonium carnale eſt uiri mulieriſqꝫ coniūctio
indiuiduam vite conſuetudinem retinens·xxvij·q·ij·§·i·
Qꝫ matrimoniū fuit primo in paradiſo iſtitutū xxxij·q·ſicut·§·ſe
Quod fuit inſtitutum ante peccatum in humani generis ꝓpagacōnem ita
poſt peccatum in fornicationis remediū·xxxij·q·ij·§·proxi·
Quod matrimonium eſt bonum ⁊ ſine peccato exercetur· quia pre
cepto perficiatur xxvi·di·in ſi
Qꝫ cōſēſus i carnalē copl'az fāt mr̄imoniū xxvij·q·ij·§·i·⁊·v·c·ſe
Qꝫ mr̄imonium perficit ꝯmixtio carnal' xxvij·q·ij·i om̄ ⁊·c·ij·ſe·
Quod matrimonium aliud eſt legitimuuu ⁊ non ratum aliud ratum
⁊ nō legitimū·aliud legitimū ⁊ ratū xxvij·q·ſi quis iudayce §·ij·
Quod legttimum matrimonium eſt quod legali ꝯſtōe uel moribꝰ
contrahitur hoc etiam eſt apud infideles licet non ſit ratuꝫ quādo pla
cet xxvij·q·i·ſi quis i·c·ſe
Quod ratū matrimonium eſt inter fideles quando ſine ſollemnitate
ſolo affectu contrahitur·quoniā matrimonium ſemel initum vlteri
us ſolui non poteſt xxviij·q·i·ſi quis §·ij·
Quod legittimū ⁊ ratum eſt quando ordine iuris a parentibus tradi
tur ⁊ a ſacerdote benedicit' ⁊ mutuo conſenſu perficiatur xxviij·q·i·
ſi quis §·ij·in ſi·xxx·q·v·per totum vſqꝫ ad·c·nullum
Qꝫ t'plex ē bonū mr̄imonij fides·proles ⁊ ſacmētū xxvij·q·ij·ſicut
Qꝫ hoc triplex bonū fuit in parentibus xp̄i proles fuit ip̄e xp̄s·fi
des quia nullū adulteriū·ſacr'm qꝛ nullū diuortiū xxvij·q·ij·omne
Quod p̄ma cauſā matrimonij debet eē intencō ꝓlis xxij·q·ij·pudor
Iteꝫ ſcd'a cauſa vitatio fornicatōis xxij·q·ij·ſicut·§·ꝓx ⁊·c·q̄tq̄t
Quod propter intencōem prolis coytus excuſatur p bonum mr̄imo
nij xxij·q·ij·ſolet
Qꝫ in matrimonio cū cōtrahitur vel exercetur non confertur gratia
⁊ ꝓpter hoc in ipſius ꝯtractu preciā interueniunt xxij·q·ij·ꝯnubia
Qꝫ ip̄e deꝰ ē defenſor ⁊ cuſtos matrimonij xxxij·q·iij·nemo in ſi·
Item dampnans matrimoniū anathematiſatur·di·xxx·⁊ qua mu
lier ⁊·ij·c·ſe·⁊·c·ſi quis nup·
Qꝫ ſecūde nuptie diſſuādentur xxxi·q·i·de hijs ⁊c·c·ſe
Quod ſecunde ⁊c tertie ⁊c vltra nuptie licite contrahuntur xxxi·q·
ij·aperiant
Qꝫ ſecunde nuptie nō debēt benedici xxxi·q·ij·de hijs
Qꝫ olim licuit ſacerdotibꝰ i matrimōio ſā'n cōtracto ſtaē ſicut ⁊ mō
apꝰ grecos ſtāt ⁊ filij eorū r'putabāt' l'timi·di·lvi·cenomanenſem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Ꝙ ordinatis matrimonio contracto non licuit nec apud grecos ſe
cūdas nuptias facē · ꝓpt notā bigamie di · xxxiij · ſi quis poſt
Quod puellā que per verba de preſenti cōtraxit non pōt ducē alter
xxvij · q · vi · c · vi
Ꝙ modus contrahendi matrimoniū ponitur xxx · q · v · alit
Ꝙ multa ſunt que in contractu matrimonij ſunt attendenda xxx ·
q · v · aliter ⁊ · c · qualis ⁊ · c · ſe
Ꝙ velum ⁊ annulus ⁊ alia que exhibetur dum femine maritantur
ſingula ſpecialem habet ſignificationem xxx · q · v · femine
Ꝙ ſine dote ſi poteſt hrī contrahi nō dz mrīmoniū xxx · q · v · nllūm
Ꝙ clandeſtine non debet matrimonia ↄtrahi ⁊ licet in foro cōſcien
tie ligēt iudicio tn̄ ecc̄e ꝓ infectis habetur xxx · q · v · per totum
Ꝙ matrimoniū nō pōt contrahi ad temp9 xxxij · q · ij · ſolz q̄ri ⁊ · c · ſe
Ꝙ a ſeptuageſima vſqz ad octauas paſche ⁊ tribus ebdomadis ā
te feſtum Johannis baptiſte ⁊ ab aduētu domini vſqz ad ephipha
niam matrimoia non debet ſollenniter contrahi xxxiij · q · iiij · nō oz
Ꝙ in matrimōio conſtituti debet abſtinere a coytu viz tempore cō
mūnicationis xxx · q · iiij · Item in die natalis dn̄i ⁊ in alijs feſtis
diebꝫ xxxiij · q · iiij · quotienſcūqz Item tempore ieiuniorum xxx
iij · q · iiij · ſi cā ⁊ ij · c · ſe Que tamen cōtinentia non debet fieri ab vno
ſine alterius cōſenſu xxxi · q · iiij · apl's ⁊ · c · ſe Item tempore cōcep
tus vel allactationis pueri di · v · ad eius Item tempore menſtruo
rum di · v ·
Ꝙ matrimonium contrahendū impeditur ꝑ erroēm pſone vt ſi pu̅
tatur eſſe henricus ⁊ eſt Johannes xxix · q · i · § · i · Item per erro
rem condicōis vt qn̄ putat' eſſe liber ⁊ eſt ſeruus xxix · q · i · § · i ·
Item per iuſtitiam publice honeſtatis xxvij · q · ij · deſponſata xxx
v · q · iij · porro Item non debet contrahi cum heretica ⁊ infideli perſō
na xxviij · q · i · caue ⁊ ij · c · ſe Itē nec cum conſanguinea iij · q · iiij con
ſanguineorum xxxv · q · i · ca · § · px Item cum Affini · xxvij · q ·
ij · in fi · ⁊ xxxv · q · iij · nullum eq̄ · ⁊ pl'a · c · ſe · Item nec cum ſcimoia
li xxvij · q · i · hij & · ij · c · ſe · xxxvi · q · ij · raptores
Item cum diaconiſſa xxvij · q · i · dyoconiſſa
Item nec cum religione profeſſis vel in ſacris ordinibus conſtitu
tis xxvij · q · vt lex di · xxxvij · Preſbiteris
Item nec cum furioſis ⁊ dementibus niſi habeant lucida interual
la vel niſi furioſus cum furioſa contraxerit tales enim non ſūt ſepa
randi xxxij · q · vi · neqz furioſus
Item furia poſt contractum matrimonium ſuperueniens non ſol
uit matrimonium xxxij · q · vltima hij qui

Qꝫ vno coniuge viuo quantocūqꝫ tempore abeūte alter contrahere
non poteſt xxxiiij·q·vi·ſi quis in neċitate ¶ Itē ſi credens mortuū
cōtrahit non adulteratur ꝫ redeunte tenet recipere xxxiiij·q·ij·c·i·
Qꝫ dubitans mortuū nō poteſt contrahere & ſi contrahat debet tan-
tū reddere deitū quouſqꝫ certificetur xxxiiij·q·ij·c·i· ex de ſecūdis
nup·c·dom ¶ Itē non credens mortuum ⁊ tamen mortuus ſi cōtra-
hat·non ſeparatur ꝫ penitentia tā quā ꝑ adulterio imponitur Ar·
xxij·q·ij·homines
Qꝫ ſi poſt duorum fideliū coniūctionem in aliquo ipſorum hereſis ſu
peruenerit alter non poteſt alteri propter hoc copulari xxviij·q·ij·
c·ul·& § ·proxi·
Quod ſepatus ob fornicationem viuente reliquo non poteſt alteri
copulari xxxij·q·vij·c·i·⁊·viij·c·ſe·&·c·hij vero
Quod nemo cogendus eſt ad matrimoniū & coactus ſeparatur·
xxxi·q·ij·c·ulti·
Qꝫ preſbiter vxorem ducēs ab ordie debꝫ depōi ·di·xxviij·preſbi·
Quod nec latini nec greci in ſacris ordinibus poſſunt cōtrahere Sed
volentes greci vxores habere in minoribus conſtituti contrahūnt &
ſic i matrimōio vlteri⁹ ꝑmouent ·d·xxxi·i cena ⁊ di·xxxij·ꝑ totū
Quod ducens in vxorem quam prius habuit in concubinam ⁊ vir
ginem non videtur poſſe ꝑmoueri di·xxxiij· martini ⁊ xxxiiij·di·
precipimus & xxx·q·v·qualis
Quod vxor promoti·ad ſacros ipſa conſentiente non poteſt & ipſo
mortuo matrimonium contrahere di·xxviij·quia ſunt
Quod error fortune·ut cum putatur diues qui pauper eſt nō impe
dit matrimonium ·xxix·q·i·§·i· ¶ Item nec error qualitatis ut
cum quis putatur bonus qui malus eſt xxix·q·i·§·i·
Quod poſt penitentiam cum illa poteſt contrahere quā prius pollu
it per adulterium niſi in mortem uiri machinacō vel fides adultere
data fuerit cum effectu xxxi·q·i·c·i·&·c·deniqꝫ &·iiij·q·ſe·
Quod fidelis dimiſſus ab infideli non baptiſato non impeditur cont
here cum altera xxviij·q·iiij·c·ulti
Qꝫ cum filia ꝯmatris ſpiritualis poteſt contrahi matrimoniuꝫ ⁊ pa
ter cum filia carnali filij ſpiritualis Sed filius cum filia patris ſui
ſpiritualis non poteſt quia cognatio ſpiritualis deſcendit a patre
in filium & non aſcendit a filio in patrem xxx·q·iij·c·vlti
Quod filij poſſunt contrahere cum filiabus cōparentum excepta per
ſona qua mediāte cōtrahitur cognatio ſpiritualis·xxx·queſti·iij·
Super quibus·
Qꝫ propter inceſtum efficit̄ q̄s indign⁹ ad mr̄imoniuꝫ cōtrahēdū ꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

tamen poſt penitentiam pôt cū talibus diſpenſari xxxiij·q·vi·c·
qđ ⁊ v·c·ſe xxxiij·q·ij·ſi quis cum duabus ⁊·c·ſe·
Qꝫ vxoricida ſine diſpenſacōne nō debet contrahere xxxiij·q·ij·inte
fectos admonere & ·c·ſi quis ⁊ § · proxi·
Qꝫ·diſpenſatur in matrimonio circa gᷓdus a canone ꝓhibitos xxx
v·q·iij quod lex ⁊·c·ſe·xxxv·q·viij·de gradibus
Quod conſanguinitatis gradus diſtiguūtur xxxv·q·v·per totuꝫ
Item gradus affinitatis exprimuntur xxxv·q·pōro
Qꝫ prima nocte coniuges debent abſtinere ꝓpt̄ reuērētiā ſacramenti
benedictionis ⁊ d·xxiij·ſponſus ¶ Item non debent coniuges ſe li
bidinoſe diligere xxxij·q·iiij·origo
Qꝫ cōmiſcetur quis in matrimonio cauſa prolis procreande· & nō ē
peccatum di·lxxv·§ ·alias añ ſi· ¶ Item cauſa reddendi debitum
non eſt peccatum xxvij·q·ij·ſi tu ¶ Item cauſa fornicacōis vitan
de ⁊ eſt veniale peccatum xxxij·q·ij·c· quid ·xxxiij·q·ij·In Ado
leſcenciа xxxi·q·iiij·vir·cum propria
Item cauſa libidinis explende tamēꝗ cum adultera vel meretrice &
eſt peccatum mortale xxxij·q·iiij·origo & ·c · liberorū alleuiatur
tamen penitentia propter bonū mrīmonij xxxij·q·vi·adulteri
Qꝫ abſtinenti·imputatur peccatum ſi propter hoc alter coniugūm
labitur in peccatum xxvij·q·ij·ſi tu
Quod vxor marito leproſo vel quocumqꝫ modo debilitato vel di f
formato reddere debitum tenetur xxxij·queſti·v·horrendus & ca
pittulo ſequenti
Quod vnus ſine alterius voluntatē continētiā vouere non poteſt x
xxiii·q·v·c·ii & ·vi·c·ſe· ¶ Item nec poteſt religionē ingredi ni
ſi propter fornicationem vnus ab altero per ſententiam epiſcopi ſit
ſeparatus xxxvij·q·ij·ſunt qui ⁊ vij·c·ſe·
Quod conſentiens vouenti & non vouens non poteſt cum altera cō
trahere niſi poſt mortem vouentis xxvij·q·ij·ſi quis coniugatus x
xxiij·q·v·qui & ·c·ſe·
Quod ante copulam carnalem vtriqꝫ coniugum licet intrare religi
onem altero inuito xxvij·q·ij·§ ·ꝙ ipoſ·& ·c·ſe
An dormiens cum vxore ſorore vxoris ſue poſſit reddere debitum
vxori xxvij·q·ij·qui dormierit
Qꝫ vxorati non debent in eccleſia ⁊ precipue circa altare deſeruire·
xxvij·q·ij·multorum
Qꝫ in veteri lege vxore ſterili permanente licite ex ancillis liberos
licite procreabant xxxij·q·iiij·§ ·i·⁊·iij·c·ſe·
Quod neuter poteſt alteri crimē obicere·qñ vtrūqꝫ crimē ꝯtingit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

xxxiij q. ij. lectum
Q diuortiū matrimonii sine conſēſu epiſcopi nō deb3 fieri xxvij q. ij. ſi vir
Q an cauſe igreſſum ſpoliatus vel ſpoliata primo debet reſtitui xxxiij. q. ij. hyſtoria et ij. c. ſe.
Q matrimonium inter fratres ſpirituales vel ad optiuos dirimitur xxx. q. iij. c. i. et iiij. c. ſe. Item propter maleficium ſed ſi ceſſat reſtituitur xxxiij. q. i. ſi per
Q affinitas remanet licet ille moriatur per quē contracta xxxv. q. x. §. i. et c. i.
Quod ante diuortium cōſanguinei et propiqui debet teſtificari iurati de matrimonio vel ſenes et antiqui quibus non poteſt eē conſanguinitas xxxv. q. vi. c. et ij. c. ſe.
Q forma iuramēti teſtificantiū ponitur xxxv. q. vi. de parentela et iiij. c. ſe. Item forma iuramēti ſeperacōis propter conſanguinitatem vel affinitatem xxxv. q. vi. ab iſto Item fōā iuramēti illius qui recapit dimiſſmā xxxv. q. vi. c. vltimo
Q matrimonium non dimittitur propter votūm ſimplex di. xxvij c. i. ij. et c. ſe. Item nec propter conpaternitatē vel cōmaternitatē ſupueniente xxx. q. i. noſce et iiij. c. ſe Item nec propter ſeruitutē dnīs debitam xxix. q. vi. c. vi. Item qui ſcienter contrahit cu3 perſona ſeruilis conditionis diuortiari non poteſt ab ipſa xxix. q. ij. ſi quis liber Item cum vterq3 coniugum ſeruilis cōditionis matrimonium cōtrahit non ſeperatur xxx. q. vltima. c.
Quod nō ſeperatur ab vxore qui ignoranter cognouit vxoris ſororem xxxiiij. q. iij. qui dormierit
Q exordinaria pollutio quamuis ſit criminoſa nō ſeperat matrimonium xxxv. q. iij. exordinaria
Q ſiue propter adulterium ſiue propter aliud inter coniuges fiat diuorcium non propter hoc rumpitur matrimonium xxxij. q. vij. interueniente et c. ſe. xxxiij. q. quod De hac materia habes vbi agitur de diuortio
Quod matromonium eſt coniunctio criſti et eccleſie xxxv. q. ij. cum ſocietas
Quod matrimoniūm per carnalem copulam non perfectum non eſt ſacramentum criſti et eccleſie xxvij. q. ij. cum ſocietas
Item ſpirituale matrimonium contrahitur inter rectorem eccleſie et eccleſiam vij. q. i. ſicut vir.
Item ſpirituale matrimonium eſt inter criſtum et fidelem animam xxvij. q. i. Qui xpo. et c. Nuptiarum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Qꝫ mechia eſt duplex· videlicet ſpiritualis & carnalis ·xxviij·q·i·non ſolum
Qꝫ mechacio carnalis eſt omnis illicitus concubitus atqꝫ illorū mēbrorum non legitimus vſus· xxxij·q·iiij·meretrices in fi·
Qꝫ ſ ſtricta ſumpta mechia non niſi pro adulterio ponitur·xxxij·q·i· meretrices· ¶ Item ponitur pro conſenſu peccati·quia qui vidit mulierem ad concupiſcendam eam ·iam mechatus eſt eam in corde ſuo ·xxxij·q·vij·non ſolum· ¶ Item mechus dicitur qui dimiſſa vxore ob cauſam fornicationis aliam duxit·xxxij·q·ſeptima quemadmodum·
Qꝫ ſponſalia ſunt federa que ſunt futurarum nupciarum promiſſio · xxx·q·v·noſtrates·
Qꝫ ante ſeptennium nequeūt contrahi ſponſalia·xxx·q·ij·§·ici·ij·
Qꝫ ſponſalia in cunabilis contracta per parentes non tenēt niſi pueri·poſtquan venerint ad annos diſcretionis conſenciant·xxx·q·ſecunda vbi·
Qꝫ ſponſalia contrahuntur per verba de preſenti et hoc·quia faciunt matrimonium non abſoluuntur niſi per religionis ingreſſū· xxvij q·ij·ſcripſit et per frigiditatis perpetuum maleficium·ij·q·v· conſuluiſti·§·hoc autem·
Item per verba de futuro hec impediunt cū alio contrahendo ·ſed non dirimunt iam contractum·xxvij·q·vl·c·vl·ꝛ·§·ij·
Itē parentibus non licet puerorū ſponſalia frangere que vtrorūqꝫ conſenſu contrahuntur·xxxi·q·iij·ſi·qui parētes
Qꝫ euidens ſignum ſponſalium eſt per anulum ſubarracio· xxx·q·v·noſtrates de hoc habes vbi agitur de anulo
Qꝫ ſponſalia per parentes tantum tractari debent· non eſt enim virginalis pudoris eligere maritum·xxxij·q·ij·nō ōnis·§·ij·
Qꝫ viuente auo pater puelle de ſponſalibus tractandum nō debet ſe intromittere·ſed auus quia ipſe pater eſt in poteſtate au·xxxij·q iij·c·i·
De deſponſatione marie cum Joſeph·xxvij·q·ij·§·i·
De hac materia ꝛ de condicionibus turpibus & honeſtis quē ſunt in ſponſalibus habes vbi agitur de matrimonio ꝛc

¶ In hoc finitur repertoriū ꝛ cōcor
dācia decreti cum decretalibus ſu
per tytulo de ſpōſalib⁹ ꝛ matrimo
nio de quo laus & honor creatori ſūmo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

vel Dur. J. Puffrued.

cf. Verk. Loryeoteler Verbosing ...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 6